

s t a d i a

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

NUORTEN MIELIKUVAT SUOMEN KANSALLISTEATTERISTA

Viestinnän koulutusohjelma
Kulttuurituottamisen suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
22.5. 2006

Teemu Hokkanen

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Viestinnän koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Kulttuurituotanto
Tekijä Teemu Hokkanen		
Työn nimi Nuorten mielikuvat Suomen Kansallisteatterista		
Työn ohjaaja/ohjaajat Lotta Vaulo		
Työn laji Opinnäytetyö	Aika Kevät 2006	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 29 + 1
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyö tutkii helsinkiläisten lukionuorten mielikuvia Suomen Kansallisteatterista (SKT). Haluttiin selvittää millaisia mielikuvia nuorilla on SKT:sta ja voisiko tuloksista olla hyötyä SKT:lle vaikkapa markkinointitoimenpiteissä.</p> <p>Tutkimus tehtiin 16 nuorten kvalitatiivisena haastatteluna strukturoidun kysymysrunгон pohjalta tammi–helmikuussa 2006. Lukioiksi valittiin neljä erilaista lukiota: Ressun lukio, Mäkelänrinteen lukio, Kallion lukio ja Helsingin Kaupungin Kuvataidelukio (jotka yhdessä edustivat taidelukioita) sekä Vuosaaren lukio. Kustakin lukiosta valittiin neljä poikaa ja tyttöä haastatteluun. Pohjatyönä projektille haastateltiin myös SKT:n markkinointipäällikköä.</p> <p>Haastattelukysymykset koottiin yhdessä SKT:n kanssa. Strukturoitu kysymysrunko jakautui periaatteessa kolmeen osaan: alussa kartoitettiin haastateltavan harrastuneisuutta, kiinnostuksen kohteita ja hänen mennyttä ja nykyistä suhdetta teatterissa käymiseen. Toinen osa koostui kysymyksistä, jotka koskivat SKT:ia ja haastateltavan käyntikokemuksia ja mielikuvia siitä. SKT:ssa käyneille ja ei-käyneille oli erilaisia kysymyksiä. Kysymysrunгон viimeisessä osassa kysyttiin mediaan liittyviä kysymyksiä. Lopullisessa opinnäytetyössä käsitellään pääasiallisesti keskimmäisen osan kysymyksiin saatuja vastauksia.</p> <p>Näistä vastauksista kävi ilmi, että 16 haastatellusta 15 oli käynyt SKT:ssa. Suurimman osan mielestä SKT on perinteinen ja arvokas instituutti, johon on matalampi kynnys tulla kuin Suomen Kansallisoopperaan. 11 haastateltua mainitsi SKT:ssa käymisen syyksi koulun projektin. Ilman koulun ”pakollista” käyntiä he eivät olisi mahdollisesti lainkaan käyneet SKT:ssa.</p> <p>Opinnäytetyössä pohdintaankin SKT:n ja koulujen välistä yhteistyötä sekä taidekasvatuksen merkitystä lasten ja nuorten kulttuurimyrönteiselle kehitykselle.</p>		
Teos/Esitys/Produktio XXXXXX		
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus		
Avainsanat Nuoret, mielikuvat, Suomen Kansallisteatteri, haastattelu, kvalitatiivinen tutkimus		

Degree Programme in Media		Bachelor's Thesis in Arts Management	
Author Teemu Hokkanen			
Title Young People's Views On Finnish National Theatre			
Date 22nd of May, 2006	Pages 29	Appendices 1	
<p>ABSTRACT</p> <p>This thesis is about young people's views and mental images of the Finnish National Theatre (FNT). Research was needed into the views of young people about the FNT. The results would also be useful for FNT's marketing operations.</p> <p>The research was executed as a qualitative interview (based on a structured questionnaire) among 16 young people in January and February 2006. Four different high schools were involved: Ressun Lukio, Mäkelänrinteen Lukio, Kallion Lukio and Helsingin Kaupungin Kuvataidelukio (which together represented art-oriented high schools) and Vuosaaren Lukio. From each high school two boys and two girls were selected for interview. FNT's marketing director was also interviewed.</p> <p>The questions for the interview were formulated in co-operation with the FNT. The structural questionnaire was basically broken down into three different sections. The first section concentrated on the interviewee's hobbies and his/her past and present relationship to theatre. The second section consisted of questions about his/her views on the FNT. There were different sets of questions regarding whether or not the interviewee had visited the FNT. The last section was about the interviewee's use of media. This thesis focuses on the second section of questions.</p> <p>The answers revealed that, out of the group of sixteen, all but one had visited the FNT. Most of them saw the FNT as a traditional and valuable institution which is easier to approach than Finnish National Opera. Eleven of the interviewees reported that the main reason for their visit was a school project, and that without it they probably wouldn't have gone to the FNT at all.</p> <p>The thesis contemplates co-operation between the FNT and schools, and the meaning of art education for children's and young people's positive cultural development.</p>			
Work / Performance / Project			
Place of Storage Aralis Library, Helsinki			
Keywords Young people, Finnish National Theatre, qualitative, interview,			

Sisällysluettelo

Johdanto	1
1. Suomen Kansallisteatteri.....	2
1.1 Yhteistyö koulujen kanssa	3
2. Tutkimusmenetelmät.....	5
2.1. Haastattelumuodon valitseminen.....	5
2.2 Tutkimusotanta	6
2.3 Tutkimuskysymykset	7
2.4 Haastattelutilanne	9
3. Tutkimustulokset.....	9
3.1 Kun olit lapsi, veivätkö vanhempasi sinua usein teatteriin?	10
3.2 Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ”SKT”?.....	11
3.3 Mikä sai sinut tulemaan SKT:iin?	12
3.4 Tuntuiko käyntikokemus erilaiselta kuin jossain toisessa teatterissa? ..	14
3.5 Onko mielestäsi SKT:iin ”matalampi kynnyks” tulla kuin Suomen Kansallisoopperaan?	15
3.6 Mikä asia saisi sinut käymään useammin SKT:ssa?.....	16
3.7 Muistatko nähneesi/ kuullessi SKT:n mainontaa jossain?.....	18
3.8 Oletko käynyt vuoden sisällä Helsingin Kaupunginteatterissa muussa tai jossain helsinkiläisessä teatterissa? Mitä pidit siitä?	19
3.9 Jos sinun pitäisi etsiä tietoa SKT:n ohjelmistosta tai näytösajoista, mistä etsisit sitä?	20
4. SKT:ssa käymättömän haastateltavan vastaukset.....	20
5. Yhteenveto.....	23
Lähteet	30
Liitteet	31

JOHDANTO

Toisin kuin yleisesti luullaan teattereissa käymisen määrä on ollut Suomessa lievässä kasvussa viime vuosina. Suomen Teatteriliiton vuonna 2004 tekemän yleisötutkimuksen mukaan 47 prosenttia suomalaisista on vuoden aikana käynyt kerran tai useammin teatterissa. Vain kuusi prosenttia suomalaisista ei ole käynyt koskaan teatterissa. (Kulttuuri ja taide Helsingissä 2004, Helsingin kaupungin tietokeskus, 2005) Sama suuntaus on nähtävissä myös Suomen Kansallisteatterissa (SKT), jossa kävijämäärä oli vuonna 2005 noin 175 000, kasvua 4 prosenttia.

Mutta yksikään teatteri ei voi tuudittautua siihen tunteeseen, että tämä trendi jatkuisi ilman panostuksia yleisötutkimukseen ja markkinointiin ja yhteistyöhön ulkopuolisten tahojen kanssa. Jokaisen teatterin on aktiivisesti markkinoitava itseään ja esityksiään suurelle yleisölle ja pidettävä puoliaan alati lisääntyvässä viihteen ja vapaa-ajan tarjonnan tulvassa. Samalla sen on kerättävä tietoa siitä, millaista yleisöä esityksissä käy ja miten tämä yleisö saavutetaan. Näin on myös Suomen Kansallisteatterin kohdalla, vaikka sen rahoitus tuleekin suureksi osaksi valtion veikkausvarojen ylijäämästä. Kansallisteatterin on pysyttävä ajan hermolla ja pidettävä huoli myös tulevasta teatteriyleisöstään eli lapsista ja nuorista. Heistä kasvaa jonain päivänä se tärkeä keski-ikäisten kohderyhmä, joka tällä hetkellä käy aktiivisesti teatterissa ja tuo mukanaan paljon lipputuloloja.

Tätä kulttuurituotannon opinnäytetyötä kirjoittaessa olen töissä mainostoimistossa, mutta vapaa-aikanani laulan eri kuoroissa ja koetan harrastaa kulttuuria – elokuvia ja teatteria – niin paljon kuin mahdollista. Reilut kymmenen vuotta sitten näyttelinkin hetken ajan Lahden nuorisoteatterissa. Siksi minua kiinnosti opinnäytetyössä tutkia markkinointia, yleisötutkimusta ja kulttuuria. Lähestyin Suomen Kansallisteatteria ja pyysin tapaamista heidän kanssa. Tarkoitukseni oli etsiä jonkinlaista yhteistyön pohjaa. Markkinointipäällikkö Meena Kaunistosta muodostui kontaktini teatteriin ja hänen kanssaan käydyissä keskusteluissa toukokuussa 2005 syntyi idea mielikuvatutkimuksen tekemisestä.

Suomen Kansallisteatteri tekee järjestelmällistä yleisötutkimusta, mutta tämä tieto perustuu lähinnä lipunmyyntijärjestelmästä saatuun tietoon ja tuottaa pääasiassa määrällistä tietoa. Meena Kaunisto sanoi heidän olevan kiinnostunut myös laadullisesta tiedosta ja siksi ehdotin heille yleisötutkimuksen tekemistä. Keskusteluissa päädyimme muotoilemaan tutkimuksen ”mielikuvatutkimukseksi” ja kohdeyleisöksi valitsimme lukioikäiset helsinkiläisnuoret. Tämä siksi, että nuoret ovat tulevaisuuden teatteriyleisöä, joka pitäisi saada houkutelua esityksiin tänään ja huomenna. Haastattelututkimus voisi olla hyvä väline tutkimaan syitä siihen, minkä takia nuoret käyvät tai jättävät käymättä Suomen Kansallisteatterissa.

Valitsin haastattelumuodoksi teemahaastattelun, joka perustuu strukturoituun kysymysrunkoon ja haastateltaviksi etsin 16 lukiolaistyttöä ja -poikaa neljästä eri helsinkiläislukiosta. Keräsin haastattelut tammi-helmikuun 2006 aikana ja vertailin niitä toisiinsa. Haastattelun tulokset ovat luettavissa tämän opinnäytetyön sivuilta. Osa näistä tuloksista johtivat minut ajattelemaan syvemmin koulujen ja taidelaitosten suhdetta ja lasten taidekasvatusta, jonka näen tärkeäksi osaksi tulevien sukupolvien kulttuurikasvatusta.

Esimerkkejä onnistuneista projekteista koulujen ja taidelaitosten välillä on nimittäin olemassa. Niistä lisää heti seuraavassa luvussa, joka esittelee Suomen Kansallisteatteria ja sen yhteistyötä helsinkiläislukioiden kanssa.

1. SUOMEN KANSALLISTEATTERI

Suomen Kansallisteatteri perustettiin vuonna 1872. Ensimmäiset kolmekymmentä vuotta se toimi nimellä Suomalainen Teatteri, mutta kun nykyinen Onni Tarjanteen

suunnittelema kansallisromanttinen rakennus valmistui vuonna 1902, nimi vaihdettiin Suomen Kansallisteatteriksi.

Suomen Kansallisteatteria on luonnehdittu maamme päänäyttämöksi. Helsingin Kaupungin kulttuurikomitean raportin mukaan Suomen Kansallisteatteri on

- - - maamme vanhin suomenkielinen ammattiteatteri, jolla on erityinen kansallinen tehtävä suomalaisen näyttämötaiteen vaalijana. Se on rinnastettavissa muiden taiteen alojen kansallisiin ”lippulaivoihin”, joita valtio ylläpitää niiden valtakunnallisen merkityksen vuoksi. Kansallisteatteri tuottaa esityksiä neljälle näyttämölle, koti- ja ulkomaisia klassikoita ja uutta koti- ja ulkomaista draamaa. Teatteri on varsin ennakkoluulottomasti tarjonnut työtilaisuuksia nuorille ohjaajille ja kirjoittajille ja toteuttaa myös teatterikasvatusprojekteja kummikoulujensa kanssa.

(Kaupunki luomisen tilana - Helsingin kulttuurisuunnitelma vuosiksi 2001–2010, 2000, 67).

Suomen Kansallisteatterin kokonaiskatsojamäärä oli viime vuonna 175 243, nousua määrässä oli edelliseen vuoteen 4 prosenttia. Esityksiä oli 752 kpl ja teatterin keskimääräinen täyttöaste 70 %. SKT valmistaa kymmenisen ensi-iltaa vuodessa. Teatterissa on henkilökuntaa 187 henkeä, joista taiteellista henkilökuntaa on 55 henkeä. Rahoituksensa SKT saa valtion veikkausvarojen ylijäämästä. Teatterin markkinointibudjetti vaihtelee vuosittain ja on n. 15–20 prosenttia vuosittaisesta kokonaisbudjetista (Kaunisto, marraskuu 2005). Markkinointisuunnitelma ja -budjetti laaditaan puolivuositain, Päätökset markkinointitoimenpiteistä tekee kuukausittain kokoontuva myyntiryhmä, johon kuuluu pääjohtaja, talouspäällikkö, tiedotuspäällikkö sekä myynti- ja markkinointipäälliköt. (Kaunisto, marraskuu 2005).

1.1 Yhteistyö koulujen kanssa

SKT:lla voidaan nähdä olevan kahtalainen rooli suomalaisella teatterikentällä. Ensinnäkin se pitää yllä suomalaista teatteritraditiota ja sen historiaa. Tämä tapahtuu mm. tuomalla tasaisin väliajoin näyttämölle suomalaisia näytelmäklassikoita. Toisaalta SKT:n tehtävänä on myös katsoa eteenpäin nostamalla esiin uusia suomalaisia näytelmiä ja tekemällä teatterikasvatusprojekteja koulujen kanssa. Yleisimmin tämä jälkimmäinen tarkoittaa aktiivisen yhteyden pitämistä opettajiin, heidän kutsumistaan esityksiin ja kaikenlaisen informaation lähettämistä heille (Kaunisto, marraskuu 2005).

Suurisuuntaisempiakin yhteistyöhankkeita on ollut. Kirja *Teatterikuraattori – silta näkijän ja kokijan välillä* kertoo, kuinka vuonna 1996 SKT ja Suutarilan lukio toteuttivat teatterikasvatusprojektin *Antiikin tarinoita*. Tässä projektissa lukion äidinkielen teatterikasvatusryhmä valmisti oman version *Antiikin tarinoista* Arto af Hällströmin käsikirjoituksen pohjalta, kävi tutustumassa ammattilaisten työskentelyyn teatterissa ja esitti oman näyttämöversion keväällä 1996 koulun kymmenvuotisjuhlassa. Tämä oli ensimmäinen projekti laatuaan ja se toteutettiin Helsingin kaupungin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan taidekasvatusmäärärahalta.

Tällä projektilla oli monia hyviä puolia. Paitsi että se tutustutti lukion oppilaat kreikkalaiseen mytologiaan uudella ja mielenkiintoisella tavalla, se opetti heille teatterilavastuksen, -valaistuksen ja -puvustuksen suunnittelua ja toteutusta. Tämä loi uuden suhtautumistavan teatteriin ja lisäsi oppilaiden kiinnostusta teatteria kohtaan. Vastaavasti tietoisuus SKT:sta lisääntyi koko Suutarilan asuinalueella paikallislehden uutisoinnin avulla. Lisäksi Suutarilan lukion vetovoima kasvoi – jopa siinä määrin, että osa mukana olleista yläasteen oppilaista valitsi lukionsa tämän yhteistyön tuloksena.

Projekti oli SKT:lle ensimmäinen näin suuressa mittakaavassa toteutettu, mutta molemmin puolin se koettiin hyvin hedelmälliseksi. Pirjo Virtanen, SKT:n markkinoija ja teatterikuraattori kirjoittaa, miksi Kansallisteatteri halusi lähteä mukaan tällaiseen pilottiprojektiin:

Uusien katsojasukupolvien kasvattaminen ja teatteriin sitouttaminen koetaan erittäin tärkeäksi Kansallisteatterissa ja siksi tähän ryhdyttiin, vaikka resurssit (aika, raha ja tekevät ihmiset) olivat vähissä.

(Airaksinen & Eerola, 1997, 44)

Näytelmäprojekti herätti suurta kiinnostusta koulussa ja muodostui elämykseksi sekä oppilaille että opettajille. Sari Kuohukoski, Suutarilan lukion äidinkielen opettaja kirjoittaa:

Parempaa tapaa tutustua kreikkalaiseen kuin kansalliseenkin mytologiaan kuin tekemällä teatteriesitys on vaikea keksiä. Projekteissa mukana olevat oppilaat ja heidän yleisönsä oppivat elämyksen kautta.”

(Airaksinen & Eerola, 1997, 47)

Edellä kerrotun kaltaiset projektit eivät kuulu jokaisen suomalaisen lukion normaaliin opinto-ohjelmaan vaan ne jäävät useimmiten ainutkertaisiksi kokeiluiksi, joihin kaikki halukkaat eivät edes pääse mukaan. Kuitenkin tällaisilla yhteistyöhankkeilla on selkeä tarve molemmiin puolin kenttää: teatterit haluavat kasvattaa uusia katsojasukupolvia ja koulut haluavat kehittää opiskelua yhä monimuotoisempaan suuntaan, jossa learning by doing -metodilla on yhä suurempi painoarvo. Valitettavasti liian usein törmätään resurssipulaan. Sekä koulut että teatterit toimivat hyvin niukoilla budjeteilla ja henkilöstöresursseilla ja tällaiset erityisprojektit joudutaan hoitamaan omien töiden ohessa.

Tätä kirjoitettaessa ollaan keskiviikkona 29.3. 2006 Helsingissä järjestämässä mielenosoitusta peruskoulun taideaineiden puolesta. Eduskuntatalon edessä kokoontuva joukko haluaa muistuttaa päättäjiä, että taideopetus tulee nähdä itsestään selvänä osana peruskoulun ja lukion yleissivistävää tehtävää eikä sen tuntimäärää ole syytä leikata.

2. TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1. Haastattelumuodon valitseminen

Ennen kuin edes tapasin Kansallisteatterin markkinointipäällikköä syksyllä 2005, kannoin huolta tutkimuksen tekemisen yksityiskohdista. Yritin arvioida omia voimavarojani mahdollisimman realistisesti, jotta pystyisin suoriutumaan projektista annetussa ajassa. Onneksi liki seitsemän vuotta työtä mainostoimistossa on opettanut minulle projektinhallintaa ja oman ajankäytön suunnittelua.

Alussa minulla oli vielä mielessäni tehdä kvantitatiivinen tutkimus eli kerätä kaavakkeilla tietoa koululaisilta ja koota niistä sitten tilastopylväitä ja -piirakoita. Sitten perrehdyin Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen kirjaan *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (2001) ja päätin, että laadullinen tutkimus saattaisi kuitenkin olla mielenkiintoisempi aihealue. Tämä tunne vahvistui keskusteluissa, joita kävin Kansallisteatterin kanssa. Teatterilla on lipunmyyntijärjestelmään nojaava seurantaohjelma, joka tuottaa numeraalista dataa, muttei mitään järjestelmää, joka mittaisi laadullisia määreitä. Siksi minun tutkimukseni, joka menisi syvemmälle teatterissa käymisen syihin ja mielikuviin, saattaisi olla SKT:lle avuksi. Tarkoituksena oli selvittää kävijöiden mielikuvia Suomen Kansallisteatterista. Tämä oli myös

alkuperäinen tutkimuskysymykseni, vaikka mielikuvien osuus koko tutkimuksessa ei loppujen lopuksi noussutkaan kovin suureksi.

Kohderyhmäksi valittiin nuoret ja nimenomaan helsinkiläiset lukionuoret, joiden aktiivisuus käydä Kansallisteatterissa ei tunnu olevan kovinkaan suurta, jos ei oteta huomioon koulujen järjestämiä ”pakollisia” käyntejä. Tämä kävijäryhmä on ensiarvoisen tärkeä SKT:lle – ja kaikille muillekin teattereille – sillä he edustavat tulevaisuuden katsojasukupolvea, joka kypsyessään ja vaurastuessaan käyttää rahaa mm. kulttuuripalveluihin ja teatterissa käymiseen. Heitä ei saa jättää huomioimatta ohjelmistoja ja toimintastrategioita suunniteltaessa. Eikä heille myöskään saa jättää mielikuvaa, että Kansallisteatteri on paikka, jossa käyvät vain keski-ikäiset ja vanhuksat. Moisia virheellisiä mielikuvia voi olla hankalaa muuttaa myöhemmin. Tai ainakin niiden muuttaminen markkinointiviestinnän keinoin tulee kalliiksi. Tämä tiedostetaan myös Kansallisteatterissa:

Jos me emme pystyisi puhuttelemaan nuoria, niin vähitellen koko taidemuoto kuolisi sukupuuttoon ja tästä syystä on selvää, että ohjelmistovalinnoilla ja markkinointi- ja tiedotuskeinoilla meidän pitää osata puhutella myös nuoria, uusia sukupolvia.

(Kaunisto, marraskuu 2005).

Kehitellessäni ideaa tutkimusmuodoksi päädyin lopulta strukturoituun haastatteluun, jossa pohjana olisi ennalta laadittu n. 20 kysymyksen kokonaisuus, mutta jota voitaisiin tarkentaa lisäkysymyksillä haastattelun aikana.

2.2 Tutkimusotanta

Tutkimusotanta eli haastateltavien lukumäärä on yksi lopputyöni haastavimmista päätöksistä. Tutkimusotanta ei saanut olla liian pieni, jotta tutkimuksella olisi edes jonkinlaista uskottavuutta. Mutta se ei myöskään voinut olla liian suuri, jotta haastattelututkimus olisi ylipäättään tehtävissä yhden ihmisen työpanoksella noin neljässä kuukaudessa. Täytyi löytää hyvä tasapaino näiden kahden vaatimuksen välillä.

Valitsin alkuperäiseksi otannaksi 16 ihmistä. Joulukuussa järjestetyssä seminaarissa sain eniten kritiikkiä juuri tutkimusotannan pienuudesta. Toisen ohjaavan opettajan mielestä se ei ollut tieteellisesti uskottava eikä sen tulokset mitenkään yleistettävissä.

Olen samaa mieltä. Mutta koska lopputyöni ei ole tieteellinen työ (vrt. pro gradu – tutkielmat yliopistoissa) eikä sen tulosten ole tarkoitus olla yleistettävissä, en halunnut kasvattaa tutkimusotantaa. Syynä oli työmäärän lisääntyminen. Joulukuun seminaarissa oltiin huolestuneita opinnäytetyöhöni sisältyvien haastattelujen ja niiden purkamisen synnyttämästä työmäärästä. Itse olin optimistinen. Jos vain tutkimusotos pysyisi kohtuullisena, pystyisin suoriutumaan tehtävästä.

Halusin valita nämä 16 haastateltavaa eri lukioista, jotta voisin mahdollisesti vertailla eri lukioiden välisiä tuloksia. Valitsin aluksi kolme eri ”erikoislukiota”, joilla kullakin on oma erityismaineensa. Ressun lukio edustaa valtakunnallista huippulukiota, jonne sisään päästökseen oppilaalla täytyy olla vähintään 9,4 keskiarvo. Helsingin Kuvataidelukio ja Kallion lukio painottavat opetussuunnitelmassaan kuvataide- ja ilmaisutaitoaineita. Ja Mäkelänrinteen lukiossa opiskelee runsaasti nuoria, jotka harrastavat paljon urheilua – osa jopa maajoukkueetasolla.

Näiden kolmen lukion lisäksi halusin mukaan ns. normaalin lukion, joka ei ole erikoistunut mihinkään erityisalueeseen. Ja sellaiseksi valikoitui Vuosaaren lukio. Kaikkiin haastateltaviin otin yhteyttä henkilökohtaisesti. Sain heidän yhteistietonsa joko ennestään tuntemieni kontaktien avulla tai heidän opettajiensa kautta. 16 haastateltavan ryhmä syntyi lopulta hyvin helposti ja nopeasti. Kaikki suhtautuivat haastattelupyyntöihini hyvin positiivisesti ja reippaasti. Sukupuolijakauma meni tasan niin kuin olin toivonutkin: 8 tyttöä ja 8 poikaa, ikäjakaumassa 15–19 vuotta.

2.3 Tutkimuskysymykset

Haastattelututkimusta tehdessä kysymyksillä on tärkeä merkitys. Kysymykset ja niiden asettelu ohjaavat väistämättä tutkimuksen lopputulosta ja siksi niiden tulisi olla lyhyitä, selkeitä ja ei-monitulkinnallisia. Toinen haaste oli asettaa kysymysten määrä vastaamaan realistista työmäärää. Mitä enemmän olisi kysymyksiä, sitä enemmän tulisi vastausmateriaalia ja tämä puolestaan lisäisi litterointiin menevää työaikaa. En halunnut käyttää litteroinnin määrän syövän aikaa itse tutkimustyöltä ja siksi päädyin n. 20 kysymyksen kokonaisuuteen. Aluksi kysymyksiä oli vähemmän, mutta Meena Kauniston pyynnöstä poistin muutamia hänen mielestään epäolennaisia kysymyksiä ja lisäsin alkuun osion, jossa kartoitettiin haastateltavien harrastuneisuutta ja kiinnostuksen kohteita. Olisi varmasti ollut mielenkiintoista tutkia enemmänkin haastateltavien

demografisia lähtökohtia ja taustaa (esim. perhekoko, perheen tulotasoa, vanhempien ammatteja), mutta valitettavasti siihen ei ollut resursseja.

Periaatteessa kysymyspatteri jakautui kolmeen osaan (ks. Liite 1). Ensimmäiset kahdeksan kysymystä mittasivat haastateltavan harrastuneisuutta ja mielenkiinnon kohteita sekä hänen yleistä suhdettaan teatteriin. Harrastuneisuutta mitattiin mm. kysymyksillä ”Mitkä kouluaineet kiinnostavat sinua eniten ja mitkä vähiten”, ”Millaiselle alalle aiot suunnata lukion jälkeen?” ja ”Minkälaisia vapaa-ajan harrastuksia sinulla on?”. Haastateltavan suhdetta teatteriin kartoitettiin puolestaan mm. kysymyksillä ”Kun olit lapsi, veivätkö vanhempasi sinua teatteriin?”, ”Kuinka usein käyt teatterissa?” ja ”Mikä on viimeisin teatterikokemuksesi ja miltä se tuntui?”.

Kaikilla näillä alkuosion kysymyksillä pyrittiin kartoittamaan haastateltavan persoonallisuutta, sosiaalista luonnetta ja hänen suhdettaan taiteisiin ja kulttuuriin. On toki myönnettävä, että noin pienellä kysymysmäärällä ei voida saavuttaa kovinkaan perusteellista luonneanalyysia haastateltavasta. Uskottava profiili haastateltavista olisi vaatinut syvällisempää taustatyötä ja useampia kysymyksiä.

Mielenkiintoista sen sijaan oli selvittää muun muassa haastateltavien suhdetta teatteriin. Kysymys ”Kun olit lapsi, veivätkö vanhempasi sinua teatteriin?” oli yksi tutkimuksen kiinnostavimmista, sillä sen avulla pystyttäisiin ehkä tutkimaan onko haastateltavan nykyisellä ja lapsuudesta peräisin olevalla teatteriaktiivisuudella mitään keskinäistä yhteyttä. Hypoteettisesti voitaisiin väittää, että jos yksilöä on viety paljon teatteriin hänen ollessaan lapsi, hän käy teatterissa useasti myös myöhemmällä iällä. Vastaukset tähän kysymykseen selviävät tuonnempana opinnäytetyössäni.

Näiden alkupään kysymysten jälkeen seurasi koko haastattelututkimuksen olennaisin osa: kysymykset mielikuvista ja kävijäkokemuksista Suomen Kansallisteatterista. Tämä yhdeksän kysymyksen osio jaettiin vielä niin, että ensimmäisen kysymyksen ”Oletko ikinä käynyt Suomen Kansallisteatterissa?” jälkeen kysymykset eriytyivät kahdeksi eri sarjaksi riippuen siitä, onko haastateltava käynyt SKT:ssa vai ei. SKT:ssa käyneiltä ja käymättömiltä kysyttiin siis tässä osiossa hieman eri asioita. Käymättömiltä ei luonnollisestikaan kysytty käyttäjäkokemuksia, mutta heiltä sen sijaan kysyttiin mm. kysymys ”Millaisia ihmisiä kuvittelet Suomen Kansallisteatterissa käyvän?”, jonka oli tarkoitus mitata haastateltavan ennakoasenteita SKT:a kohtaan. Se, että haastateltavalla ei olisikaan ensikäden kokemuksia jostain asiasta, ei tarkoita ettei

hänellä olisi mielikuvia tai mielipiteitä siitä. Usein ennakkoasenteet ja negatiiviset mielikuvat syntyvät vaikkapa mediasta saaduista tiedoista, ei niinkään omista kokemuksista.

SKT:ssa käyneiltä nuorilta kysyttiin mm. kysymykset ”Mikä sai sinut tulemaan Suomen Kansallisteatteriin?” ja ”Tuntuiko käyntikokemus erilaiselta kuin jossakin toisessa teatterissa?” Näiden kysymysten oli tarkoitus tutkia SKT:ssa käyneiden nuorten motiiveja ja kokemuksia. Kaikki nämä mielikuva-osion kysymykset ja niihin saadut vastaukset käyn seikkaperäisemmin läpi edempänä lopputyössäni.

Viimeinen osio käsitteli mediaa: mitä lehtiä haastateltavat lukevat, mitä radiota he kuuntelevat ja mitä televisio-ohjelmia he seuraavat. Nämä kysymykset eivät olleet olennaisia mielikuvien kannalta, vaan niiden tarkoitus on auttaa SKT:ia heidän omissa mediavalinnoissaan ja markkinointi-suunnitelmissaan, jos he haluavat kohdentaa mainontaansa 15–19-vuotiaiden nuorten suuntaan.

2.4 Haastattelutilanne

Haastattelut tehtiin 13. tammikuuta ja 27. helmikuuta välisenä aikana työpaikkani mainostoimisto FCB/Espan tiloissa virka-ajan jälkeen. FCB/Espan toimisto valikoitui paikaksi sen keskeisen sijainnin ansiosta. Paikalla oli kerrallaan yksi haastateltava ja minä. Haastattelut tallennettiin audiovälinein ja minä litteroin ne myöhempää analyysia varten. Keskimäärin haastattelut kestivät 13 minuuttia.

Haastattelun jälkeen nuoret palkittiin mahdollisuudella mennä katsomaan erikoishinnalla Kansallisteatterin näytelmää *Julmaa ja Hellää*. Tämä palkitsemisidea tuli Meena Kaunistolta. Palkintoa ei mainittu etukäteen haastateltaville vaan se annettiin heille yllätyksenä haastattelutilanteen päätyttyä.

3.0 TUTKIMUSTULOKSET

Käyn seuraavassa osiossa läpi ne yhdeksän ”ydinkysymystä”, jotka koskevat suoraan Suomen Kansallisteatteria. Kysymyspatterin alussa olleita harrastuneisuutta mittaavia kysymyksiä ja lopussa olleita mediaan liittyviä kysymyksiä en aio käydä läpi, sillä ne eivät suoraan liity mielikuviin ja käyntikokemuksiin, joita nuorilla oli SKT:sta. Sen sijaan otin mukaan kysymyksen ”Jos sinun pitäisi etsiä tietoa SKT:n ohjelmistosta...”,

koska siinä käy ilmi nuorten suuri taipumus käyttää ensisijaisena tiedonlähteenään internetiä.

Käsittelen kuitenkin aluksi yhden mielenkiintoisen kysymyksen siitä, kuinka usein haastateltavia on lapsena viety teatteriin. Tämän kysymyksen takana oli ajatus tutkia sitä, onko lapsuudesta saaduilla käyntikokemuksilla vaikutusta nuoren nykyiseen aktiivisuuteen käydä teatterissa. Tämä on mielestäni mielenkiintoinen aihealue, jota voisi tutkia jatkossa enemmänkin ja jonka voisi laajentaa myös suuremmaksi kysymykseksi yksilön kulttuuriorientoituneisuudesta.

3.1 Kun olit lapsi, veivätkö vanhempasi sinua usein teatteriin?

Kysyttäessä haastateltavilta, kuinka usein heitä oli lapsena viety teatteriin, paljastui sukupuolten välillä eroja. Kahdeksasta tytöstä neljä mainitsi, että heitä oli viety usein lapsena teatteriin katsomaan esityksiä. Pojista vain kaksi kertoi vastaavaa. Loput haastateltavat – neljä tyttöä ja kuusi poikaa – kertoivat, että heitä oli lapsina viety melko vähän tai vain silloin tällöin teatteriin.

Kyllä-vastausten eroista näkyvät ehkä perinteiset käsitykset tyttöjen ja poikien erilaisista rooleista leikkijöinä ja harrastajina. Tyttöjä viedään esim. balettitunneille ja muihin kulttuuri- tai taidepainotteisiin harrastuksiin, kun taas poikien leikkien ja harrastusten katsotaan usein olevan fyysisempiä ja urheilullisempia. Mutta näitä käsityksiä ei voi yleistää, sillä loppujen lopuksi lasten harrastukset saattavat olla hyvinkin paljon kiinni heidän vanhempiensa arvomaailmasta ja kiinnostuksen kohteista. Toisissa kodeissa käydään pienestä asti teattereissa. Toisissa perheissä taas harrastetaan urheilua koko perheen voimin.

Lapsuuden ajan lukuisat tai vähäiset kokemukset teatterissa käymisestä eivät haastateltujen keskuudessa täysin korreloineet nykyisten käymiskertojen kanssa. Muutamat vastaajista, jotka mainitsivat käyneensä usein teatterissa lapsena, käyvät teatterissa usein myös nykyään. Mutta toisaalta täysin vastakkaiset kokemukset lapsuudesta voivat ohjata lapsen tai nuoren myös teatterin pariin. Esimerkiksi eräs tyttö kertoi, etteivät vanhemmat vieneet häntä kertaakaan teatteriin lapsena, mutta myöhemmin hän hakeutui itse näytelmäkerhoon ja harrasti aktiivisesti teatteria.

Ei ole vieneet kyllä kertaakaan. Että mä oon koulun kanssa mennyt. Ja

kun mä oon harrastanut teatteria, niin sitten sitä kautta on käynyt aina katsomassa muiden ryhmien näytelmiä. Ja sitten mä oon ollu myös TETissä teatterissa yläasteella. Silloin pääsin katsomaan niitä.
(Tyttö, 18, Mäkelänrinteen lukio)

Teatterien tulevaisuuden kannalta olisi merkittävää, että lapsi vietäisiin pienestä pitäen teatteriin. Näin hänelle kasvaisi luonteva suhtautumistapa teatteriin – niin paikkana kuin taideilmaisun muotona. Ja tämä saattaisi muokata häntä yleisellä tasolla kulttuurimyönteiseksi yksilöksi, joka puolestaan haluaa kasvattaa omat lapsensa samalla tavalla. Taide- ja kulttuurikasvatusta ei pitäisi jättää pelkästään koulujen tai lastentarhojen harteille. Myös vanhemmilla on mahdollisuus tutustuttaa lapsensa taiteen ja kulttuurin kiehtovaan maailmaan ja opettaa heidät ilmaisemaan itseään taiteellisesti.

3.2 Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ”SKT”?

Suurimmalle osalle haastatelluista sana ”Suomen Kansallisteatteri” toi mieleen perinteisen ja arvokkaan instituution. Vastauksissa vilahtelivat mm. adjektiivit ”vanha”, ”arvokas” ja ”virallinen”. Osalle SKT:n arvokkuus ja perinteisyys merkitsi korkeakulttuuria ja Suomen parhaimpia näyttelijöitä, osalle taas yläluokkaisuutta ja iltapukuja.

Merkittävää suomalaista kulttuuria, varmaankin ensimmäisenä. Nimenomaan korkeakulttuuria. Mun silmissä erittäin arvostettua. Suomalaiset näyttelijät ovat mielestäni erinomaista tasoa tällä hetkellä.
(Poika, 18, Mäkelänrinteen lukio)

Kuulostaa kauhean viralliselta. Ja sellaiselta, että se olisi ainut teatteri Suomessa. Siellä on varmasti kaikki huippunäyttelijät, vaikka asia ei ole niin, sillä Tampereella ja Turussa on myös erittäin hyvät teatterit omien kokemusteni perusteella. Mutta se kuulostaa hienolta niin kuin Kansallisbaletti ja -ooppera. Tulee heti mieleen semmoset naiset ja miehet pukeutuneena iltapukuihin ja menossa sinne katsomaan näytelmää - - -
(Tyttö, 19, Mäkelänrinteen lukio)

Osaksi nämä mielikuvat tuntuivat rakentuvan sekä vanhasta kivisestä teatterirakennuksesta että siellä esitettävistä näytelmistä. Kolmelle haastatelluista sana

toi ensimmäisenä mieleen kivisen rakennuksen Rautatien torin laidalla. Yksi heistä jopa muisti rakennuksen kuvaa käytettävän myös SKT:n mainonnassa. (Piiroskuva julkisivusta on osa SKT:n liikemerkkiä.)

Kuusi nuorta yhdisti mielikuvansa SKT:ssa näkemiinsä näytelmiin – osa jopa joihinkin tiettyihin näytelmiin (mm. *Kesäyön unelma*, *Papin perhe* ja *Nummisuutarit* mainittiin). Näyttelijöiden erinomaisuus mainittiin, mutta vain kaksi tyttöä mainitsi SKT:n näyttelijöitä nimeltä (Maria Kuusiluoma ja Wanda Dubiel). Ei voida siis sanoa, että haastateltujen nuorten mielikuvat Kansallisteatterista personoituisivat johonkin tiettyyn ihmiseen.

Erityisen kansalliseksi Suomen Kansallisteatteria ei koettu. Vain pari nuorta mainitsi mielikuvien yhteydessä sanan ”kansallinen” ja viittasi tällä koko kansaa yhdistävään kokemukseen. Eräs poika sanoi haastattelussa, että itse asiassa sana ”Kansallisteatteri” on harhaanjohtava, sillä hän on nähnyt siellä vain Shakespearen näytelmiä.

Eräs poika mainitsi SKT:n olevan ”mahtipontinen” ja koki teatterin sitä kautta kaukaiseksi ja vaikeasti lähestyttäväksi. Toinen poika taas mainitsi itsellään olevan kynnys lähteä SKT:iin, sillä hänen mielestään siellä pyörivät näytelmät ovat ”vanhahtavia”. Hän hakeutuisi itse ennemminkin Helsingin Kaupunginteatteriin ja Komediateatteri Areenaan.

3.3 Mikä sai sinut tulemaan SKT:iin?

Kysyttäessä nuorilta mikä oli syynä SKT:ssa käymiseen, 11 haastateltavaa mainitsi syyksi koulun. Suurin osa oli käynyt SKT:ssa osana oman lukionsa opetussuunnitelmaa. Haastattelussa paljastui, että teatterissa käyminen oli osa joko äidinkielen kursseja tai ns. kulttuurikursseja. Esimerkiksi Ressun lukiossa oli syksyn äidinkielen kursseilla luettu Minna Canthin *Papin perhe* ja käyty sen jälkeen katsomassa Antti Einari Halosen ohjaama näytelmä SKT:ssa. Myöhemmin tehtävänä oli ollut vertailla romaania ja näyttämöversiota. Haastattelussa kävi ilmi, että SKT:n ohella helsinkiläislukioiden oppilaita on viety katsomaan myös mm. Q-teatterin ja Ryhmäteatterin esityksiä.

Ne haastatelluista, jotka eivät olleet käyneet koulun kanssa SKT:ssa, olivat vierailleet siellä joko vanhempiansa, sukulaistensa tai kavereittensa kanssa. Muutamilla

viimeisimmästä käyntikerrasta oli yli kymmenen vuotta eivätkä he muistaneet kovinkaan yksityiskohtaisesti tätä kokemusta.

Kuten Meena Kaunisto haastattelussa sanoi, SKT pyrkii aktiivisesti olemaan yhteydessä helsinkiläislukioihin ja tiedottamaan opettajille tulevasta ohjelmistosta. Tämä antaa mahdollisuuden opettajille toteuttaa edellä mainitun *Papin perheen* kaltaisia projekteja, joissa vertaillaan romaania ja näytelmää ja tutustutetaan nuoret uudella tavalla kansalliskirjallisuutemme klassikoihin. On myös hienoa, että helsinkiläislukiot käyttävät hyväksi mahdollisuutta viedä oppilaansa SKT:iin.

Mutta kuinka moni nuorista olisi mennyt SKT:iin ellei se olisi ollut osa koulun kurssia? Tämä on kysymys, jota kannattaa pohtia. Nyt suurin osa haastatelluista oli käynyt SKT:ssa osana koulun kursseja eli karkeasti ilmaistuna ”pakotettuina”. Kuinkahan moni olisi tehnyt saman, jos teatterissäkäynti olisi perustunut omaehtoisuuteen ja vapaaseen valintaan? Sitä on vaikea arvioida, mutta luulen SKT:ssa käyneiden määrän olleen tässä tapauksessa pienempi. SKT:lla on hyvä tavoite saada lukiolaisnuoret käymään esityksissä edes kerran opiskeluaikanaan. Mutta tärkeää lienee myös saada heidät tulemaan teatteriin kouluprojektien ulkopuolella ja ennen kaikkea lukion jälkeen, kun mikään ulkopuolinen taho ei enää ”pakota” heitä teatteriin.

Pakko itse asiassa kyllä myöntää, että itse ei oo vapaaehtoisesti tullu käytyä. Mä en väitä, ettei mua kiinnosta teatteri sillä lailla. Mutta toisaalta, ehkä se on varmaan, kun nykyaikana on muutenkin paljon näitä muita intressejä, mitä yhteiskunta pystyy tarjoamaan – –
(Poika, 18, Vuosaaren lukio)

Jos nuoren ainoaksi käyntikerraksi jää lukion pakollinen projekti, ei tällaisesta kävijästä välttämättä kasva kovinkaan aktiivista teatterikulttuurin kuluttajaa hänen aikuistuessaan. Kiinnostuksen kulttuuriin ja taiteisiin tulisi olla aitoa ja lähtöisin yksilöstä itsestään eikä niinkään pakotettua. En aio ruveta tässä ehdottamaan mitään erityisiä toimenpiteitä asian suhteen, mutta luulen, että SKT:n kannattaa jatkaa aktiivista yhteistyötään helsinkiläislukioiden kanssa ja koettaa markkinoida esityksiään nuorille myös koulumaailman ulkopuolella, jottei nuoriso aina automaattisesti yhdistäisi SKT:ia kouluun ja sen projekteihin. Tämä voi olla haastavaa, sillä nuoret eivät ole kovinkaan

helppo kohderyhmä tavoittaa ja puhutella.

Vastaavasti koulujen – niin ala-asteiden, yläasteiden kuin lukioidenkin – kannattaa panostaa tulevaisuudessa alati enemmän taidekasvatukseen, jotta oppilaat tutustuvat taiteisiin ja oman maansa kulttuurihistoriaan mahdollisimman laajasti. Aiemmin esittelemäni Suutarilan lukion Antiikin tarinoita -projekti on hyvä esimerkki tällaisesta toiminnasta. Suutarilan lukion äidinkielen opettaja kertoi, että Antiikin tarinoita -projekti herätti suurta kiinnostusta oppilaiden keskuudessa ja sen seurauksena seuraavaan näytelmäprojektiin oli enemmän halukkaita kuin pystyttiin ottamaan. Lasten ja nuorten sisältä kumpuava innostus voi olla valtavan suuri muutosvoima. Ja tätä kautta on mahdollista, että maahamme kasvaa kulttuurimyönteisiä sukupolvia, jotka käyvät usein teatterissa ja kuluttavat kulttuuripalveluja – vapaaehtoisesti.

3.4 Tuntuiko käyntikokemus erilaiselta kuin jossain muussa teatterissa?

Kysyttäessä haastateltavilta tuntuiko käyntikokemus SKT:ssa erilaiselta kuin jossain muussa teatterissa, kahdeksan haastateltua 15:stä vastasi ”kyllä”. Loput vastasivat ”ei” tai sitten he olivat olleet niin nuoria, etteivät muistaneet tarkasti omaa käyntikokemustaan.

Osa kyllä-vastajista ei eritellyt sitä, millä tavalla käyntikokemus oli tuntunut erilaiselta, mutta osa heistä kuvaili tunnelman olleen ”vanhanaikainen” sekä ”virallisempi” ja ”hillitympi” kuin jossain toisessa teatterissa. Muutamit haastateltavista olivat olleet erityisen vaikuttuneita Suuren Näyttämön koosta ja ”juhlavuudesta”. Eräille SKT:ssa käyminen oli osa suurempaa sosiaalista tapahtumaa.

Mun mielestä nyt kun Kansallisteatteri on remontoitu, se on niin hieno. Mulle tulee aina semmonen tarve pukeutuu hienosti ja laittaa hiukset ja kasvot nätiksi. – – On se erilaista, jos mä meen katsomaan Stoaan tai johonkin muualle, niin silloin mä meen farkut jalassa ja kouluvaatteissa. Sitten kun mä meen Kansallisteatterin tai oopperaan, aina on mekko päällä.

(Tyttö, 19, Mäkelänrinteen lukio)

Eräs haastatelluista, joka ei pitänyt käyntikokemustaan SKT:ssa mitenkään erilaisena, vertasi sitä Helsingin Kaupunginteatteriä eikä nähnyt näiden kahden suurimman helsinkiläisteatterin välillä eroa.

Kyllä Kansallisteatteri on vähän intiimimpi kuin esimerkiksi Kaupunginteatteri. Kaupunginteatteri on semmonen aika avara ja muutenkin se on vähän tutumpi kuin Kansallisteatteri. Se riippuu kanssa siitä ollaanko pienellä vai isolla näyttämöllä. Mutta ei nyt mitenkään merkittävästi erilaiselta.

(Tyttö, 17, Kallion lukio)

3.5 Onko mielestäsi Suomen Kansallisteatteriä matalampi kynnys tulla kuin esim. Suomen Kansallisoopperaan?

Tämä kysymys asetti vierekkäin kaksi eri näyttämötaiteen lajia ja mittasi nuorten henkistä kynnystä lähteä SKT:iin ja Suomen Kansallisoopperaan. Kaikista SKT:ssa käyneistä haastatelluista 11 oli sitä mieltä, että SKT:iin on matalampi kynnys tulla kuin Suomen Kansallisoopperaan.

Ihmiset vierastavat oopperaa, ne kokevat sen jotenkin korkeakulttuurina tai sitten teatteri on enemmän kansanläheistä – – Ainakaan nuoret eivät lähde katsomaan oopperaa ja baleteistakin heillä on sellaiset vakiintuneet kuvat, etteivät he heti tule lähteneeksi.

(Tyttö, 19, Mäkelänrinteen lukio)

Vastausten enemmistön perusteella lukionuoret on helpompi saada lähtemään teatteriä kuin oopperaan. Mitä syitä tähän on? Ensinnäkin muutama nuori mainitsi, että teatteriliput ovat yleisesti halvempia kuin oopperaliput. Toisista vastauksista kävi ilmi, että teatterien ja näytelmien koetaan olevan lähempänä elokuvia ja siksi helpompia nuorten seurata. Sen sijaan oopperaa väitettiin ”kiljumiseksi”. Teattereissa pyörivät musikaalit tuntuivat kiinnostavan nuoria, mutta oopperaan kuuluvaa näyttämöilmaisua vieroksuttiin. Oopperaa kohtaan tuntuivat olevan vahvat ennakoasenteet.

Neljä haastateltua ei sen sijaan nähnyt mitään erityistä kynnystä mennä kumpaankaan taidelaitokseen.

No, mun mielestä se on aika sama. Ei siellä mun mielestä ole mitään ihmeellistä kynnystä. Se vaan on, että menee sinne. ”

(Tyttö, 15, Ressun Lukio)

Vastausten eroja miettiessä pitää muistaa, että kaikilla haastatelluilla on kokemuksia teatterissa – ja vieläpä SKT:ssa – käymisestä, mutta ei välttämättä oopperassa käymisestä. Teatteri saatettiin mieltää tutummaksi, koska siellä on käyty useammin.

Täytyy sanoa, että teatteriin mä olisin valmiimpi menemään, kun johonkin oopperaan, koska ooppera on mulle uusi, koska mä en ole ikinä ollut oopperassa.

(Poika, 17, Helsingin kuvataidelukio)

Tämä on huono uutinen Suomen Kansallisoopperan kannalta, mutta hyvä uutinen SKT:n kannalta. Jos nuorilla on oopperaa matalampi kynnys lähteä teatteriin, ei teatterien tarvitse kuluttaa liikaa voimia ja varoja markkinointiin, jotta nuorten asenteet saataisiin suopeammiksi. Teatterit voivat keskittyä eri produktioiden mainostamiseen sen sijaan, että joutuisivat tekemään koko taidelajia tunnetuksi tälle kohderyhmälle ja koettaisivat saada nuoret edes yhden kerran teatteriin.

Tosin on pidettävä mielessä, ettei nuoria taideta saada teatteriin tai oopperaan pelkän markkinointiviestinnän avulla. Nuorten kohderyhmään kohdistetaan niin paljon mainontaa ja kaupallista viestintää, että he osaavat kyllä suodattaa pois kaiken sen, mikä ei heitä kiinnosta. Innostuksen lähteä katsomaan näytelmää tai kuuntelemaan oopperaa on tultava nuorten sisältä itsestään. Ja tämä innostus olisi laitettava alulle jo paljon aikaisemmin. Siitä lisää edempänä opinnäytetyössäni.

3.6 Mikä asia saisi sinut käymään useammin SKT:ssa?

Vaikka suurin osa suomalaisista teattereista – SKT mukaan lukien – tarjoaa opiskelijoille halvempia pääsylippuja, kertoi noin puolet haastatelluista, että halvemmat liput saisivat heidät käymään useammin teatterissa. Tämä ei liene mikään yllätys, sillä

opiskelijoiden rahatilanne – asuivatpa he vanhempiensa luona tai eivät – ei ole yleisen käsityksen mukaan kovinkaan hyvä ja siksi kaikki alennukset ja edut ovat tervetulleita. Tässä kohtaa on tosin syytä tarkentaa, että osa mainitsi syyksi nimenomaan teatterilippujen kalleuden ja osa oman rahatilanteen heikkouden. Mutta loppujen lopuksi nämä asiat kietoutuvat melko kiinteästi toisiinsa.

Ehkä halvemmat liput. Tämän ikäisellä ei ole kauheasti tuloja, niin ei voi oikein mennä. On se eri asia lähteä vapaa-ajalla kahville, joka maksaa euron, kuin lähteä teatteriin.

(Tyttö, 17, Helsingin kuvataidelukio)

*(kysymys) Mikä asia saisi sinut käymään vielä useammin SKT:ssa?
Halvat hinnat.*

(kysymys) Tuleeko jotain muuta syytä mieleen?

Jos olisi semmoista loppoaikaa enemmän, niin sitten tietysti kävisin enemmän. Ja muutenkin, jos muistuisi mieleen, että ”hei, nyt vois käydä teatterissa”, kun on vapaa viikonloppu.

(Poika, 18, Mäkelänrinteen lukio)

Halvempien lipunhintojen lisäksi ei löytynyt toista ylivoimaisen selkeää syytä, mikä saisi nuoret käymään useammin SKT:ssa. Neljä haastatelluista kertoi, että ajan puute oli heidän suurin esteensä käydä useammin SKT:ssa. Koulutyöt ja harrastukset täyttivät heidän vapaa-aikaansa eivätkä siihen enää mahtuneet teatterikäynnit.

Toisaalta yhtä monta nuorta mainitsi, että suurin syy heillä oli oman tahdon puute. Teatteriin ”ei vain tule lähdeä”. Muutamit heistä mainitsivat, että jos heillä olisi kavereita tai tuttuja, jotka aktiivisesti pyytäisivät heitä teatteriin, he varmasti kävisivät useammin.

Viisi haastatelluista mainitsi, että mielenkiintoisempi ohjelmisto saisi heidät käymään useammin SKT:ssa. Osa heistä olisi halunnut nähdä enemmän klassikkosovituksia (mm. Shakespearea) ja osa taas musikaaleja ja maailmalla menestyneitä nykynäytelmiä.

Mielenkiintoista oli myös kolmen nuoren mielipide siitä, että aktiivisempi tiedotus ja markkinointi saisi heidät käymään useammin SKT:ssa. He olisivat valmiita käymään enemmän teatterissa, jos joku vain kertoisi tai ”suosittelee” heille, että nyt siellä menee kiintoisa näytelmä. He selvästi kaipasivat lisää tietoa näytelmistä.

3.7 Muistatko nähneesi tai kuulleesi SKT:n mainontaa jossain?

16 haastatellusta 12 muisti nähneensä SKT:n mainontaa. Ja nimenomaan nähneensä, sillä yksikään heistä ei maininnut kuulleensa mainoksia radiosta, vaikka SKT on mainostanut kuluvaan kevään aikana mm. Radio Helsingin taajuuksilla. Toinen huomiota herättävä seikka oli se, että vain pari lukiolaisnuorta mainitsi jonkun erityisen mainoksen, joka oli jäänyt heille mieleen. Muut muistivat nähneensä SKT:n mainontaa, mutta eivät muistaneet mitä ja missä. Mainonta ei siis ollut erityisen mielenpainuvaa. Eräät haastatelluista myönsivätkin, etteivät he voineet olla täysin varmoja siitä, oliko mainonta, jota he olivat nähneet, varmasti SKT:n. He saattoivat sekoittaa sen jonkun toisen teatterin mainontaan.

Vain pari haastateltua muisti nähneensä SKT:n mainoksia televisiosta. Ulkomainontaa sen sijaan muistettiin nähneen metroissa, metroasemilla, ratikoissa, busseissa ja muualla katukuvassa. SKT:n Pienen näyttämön pääovien vieressä sijaitsevat julistevitriinit saivat myös pari mainintaa. Niiden ohi kulkevat lukiolaiset näkivät päivittäin näytelmien julisteita. Kaksi haastateltua mainitsi tämän kysymyksen yhteydessä SKT:n logon, joka oli jäänyt heille mieleen.

Joo, eli metroissa, busseissa, julkisissa liikennevälineissä, on ollut paljon näitä isoja mainoksia, johon olen kiinnittänyt huomiota. Ja ne ovat olleet minun mielestä ihan asiallisia ja tykkään siitä, että niissä mainoksissa on näytelmän tiimoilta, ei pelkästään pääosan esittäjä tai pelkästään nimi, vaan että siinä on annettu enemmänkin tietoa, eli siinä oli lavastaja tai käsikirjoittaja mainittu. ”

(Tyttö, 18, Ressun lukio)

Neljä haastateltua muisti nähneensä tai lukeneensa SKT:n kahdesti vuodessa julkaiseman mainoslehden. Lehden tunnettuus tässä ryhmässä on siis melko pieni ottaen huomioon, että lehti jaetaan jokaiseen helsinkiläiskotiin. Mutta ainakin yksi nuorista oli hyvin tyytyväinen lehden tarjoamaan tietoon:

Ja sitten koteihin, onko se kaksi kertaa vuodessa, tulee se Kansallisteatterin lehti, joka taisi juuri tipahtaa viime viikolla. Sen mä aina selaan. – – – Se on paras tapa mulle saada tietoa, että mikä näytelmä menee ja mitä mä mahdollisesti haluaisin katsoa.
(Tyttö, 18, Ressun lukio)

3.8 Oletko käynyt vuoden sisällä Helsingin Kaupunginteatterissa tai jossain muussa helsinkiläisessä teatterissa?

Peräti yhdeksän nuorta kaikista haastatelluista vastasi kieltävästi, kun heiltä kysyttiin ovatko he käyneet vuoden sisällä HKT:ssa tai jossain muussa helsinkiläisessä teatterissa. Osa heistä ei ollut käynyt lainkaan teatterissa vuoden sisällä tai sitten heidän ainoa käyntikertansa oli ollut SKT:ssa. Ja jos palataan takaisin aiempaan kysymykseen ”Mikä sai sinut tulemaan SKT:iin”, 11 nuorta vastasi kyseessä olleen koulun organisoima vierailu. Toisin sanoen ilman koulujen kurseja he eivät olisi käyneet mahdollisesti lainkaan teatterissa viime vuosina. Tämä on yksi tärkeimmistä havainnoista tutkimuksessani.

Vaikka tämä havainto on mielenkiintoinen, se on samalla ikävä uutinen teatterien kannalta. Niiden tulisi houkutella uutta nuorta yleisöä saapumaan näytöksiinsä vapaaehtoisesti, ilman minkään kolmannen osapuolen myötävaikutusta. Kiinnostuksen teatteria ja yleensäkin taiteita ja kulttuuria kohtaan tulisi olla oma-aloitteista. Nyt tehtyjen haastattelujen valossa ei näytä siltä.

Toisaalta haastattelutulokset korostaa SKT:n erityisasemaa helsinkiläislukioiden keskuudessa. Pitkäjänteinen yhteistyö koulujen kanssa tuottaa tulosta ja saa nuoret käymään teatterissa – edes kerran vuodessa. Mutta entäpä muut, pienemmät teatterit, joilla ei ole resursseja tällaisiin jatkuvaan ja järjestelmälliseen yleisökasvatustyöhön? Kuinka ne saavat nuoret käymään esityksissään?

Pitää kuitenkin muistaa, että seitsemän haastatelluista oli käynyt myös muissa helsinkiläisissä teattereissa. Helsingin Kaupunginteatteri mainittiin näistä useimmiten. Siellä nuoret olivat käyneet katsomassa ”Hairsprayn” (parikin mainintaa), ”Sydänmaan” ja ”Kiviä taskussa”. Ryhmäteatterissa oli käynyt myös useampi nuori. Mainitsemisen arvoista lienee se, että yksi näistä käynneistä oli ollut koulun järjestämä. (SKT ei siis ole ainoa helsinkiläisteatteri, jolla on yhteistyötä lukioiden kanssa). Yksittäisiä mainintoja saivat Virus-teatteri, Teatteri Takomo, Q-teatteri, Espoon Kaupunginteatteri ja KomEDIATEATTERI AREENA.

3.9 Jos sinun pitäisi etsiä tietoa SKT:n ohjelmistosta tai näytösajoista, mistä etsisit sitä?

Haastateltujen nuorten tiedonhakuun näytti olevan yksi ylivoimainen väline: internet. 16 haastatellusta kaikki kahdeksan poikaa ja tytöistäkin kuusi vastasivat etsivänsä tietoa SKT:n ohjelmistosta tai näytösajoista ensisijaisesti internetistä. Internetistä näyttäisi muodostuvan yhä tarkempi kanava sekä SKT:lle että muille teattereille välittää tietoa ohjelmistossa olevista näytelmistä ja markkinoida tulevia esityksiä. Kuten jo aiemmin totesin, SKT:n kaksi kertaa vuodessa ilmestyvän esitteen tunnettuus ei ollut kovin suuri haastateltujen keskuudessa. Vain kaksi tyttöä vastasi etsivänsä ensimmäiseksi tietoa siitä ja vasta sitten internetistä.

Tarkensin kysymystä ja kysyin nuorilta, mistä he etsisivät tietoa, jos internetiä ei olisi käytössä. Tällöin vastausten kirjo laajeni. Neljä nuorta vastasi soittavansa Kansallisteatteriin ja neljä menevänsä paikan päälle ja kysyvänsä tietoja sieltä. Vain yksi vastaaja kertoi etsivänsä tietoa sanomalehdestä. Mielenkiintoisia olivat myös kahden nuoren vastaukset kysyä tietoa opettajilta. He olettivat opettajien olevan tietoisia SKT:n ohjelmistosta. Ehkä tämäkin kuvastaa SKT:n ja koulujen läheistä suhdetta.

4.0 SKT:SSA KÄYMÄTTÖMÄN HAASTATELTAVAN VASTAUKSET

16 haastatellun nuoren joukossa oli vain yksi Vuosaaren lukiota käyvä poika, joka ei ollut ikinä käynyt SKT:ssa. Itse olin kuvitellut etukäteen, että ei-käyneiden osuus haastateltavista olisi ollut suurempi, mutta nähtävästi SKT:n aktiivinen yhteistyö lukioiden kanssa saa suuren osan oppilaista käymään SKT:ssa.

Koska yhden ei-käyneen haastateltavan vastauksilla ei ole suurta tilastollista merkittävyyttä tai yleistettävyyttä – lähinnä siitä syystä ettei niillä ole vertailupohjaa toisen ei-käyneen vastausten kanssa – en aio eritellä hänen jokaista vastausta erikseen. Mutta koska mielikuvaosion vastaukset avaavat erilaisen näkökulman mielikuviin SKT:sta ja kuvastavat siellä käymättömän nuoren ennakkoluuloja ja oletuksia, liitän ne oheen kokonaisuudessaan.

(Kysymys: Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ”Suomen Kansallisteatteri”?)

Luettelenko mä adjektiivejä, vai?

(Vaikka adjektiiveja)

No, jotenkin mulle tulee semmoinen vähän kuivahko, saattaa olla vähän jotenkin semmoinen virallinen tai sillä lailla jotenkin, että pitäisi olla arvokas koko ajan. Tulee semmoinen mielikuva, vaikka en ole ikinä käynyt siellä. Mutta melkein kaksi kertaa viikossa kävelen sen ohi. Jotenkin mulla on semmoinen mielikuva, ettei se olisi ihan yhtä mukava paikka olla, kuin nuo pienet teatterit. Semmoinen mielikuva on päässä.

(Kuitenkin tiedät, missä SKT sijaitsee?)

Joo, kaveri asuu ihan siinä vieressä.

(Millaisia näytelmiä kuvittelet siellä esitettävän?)

Varmaan aika isolla rahalla tehtyjä verrattuna noihin muihin ja varmaan aika isoja, niin isoja, kuin Suomen mittakaavassa nyt on.

(Luuletko siellä esitettävien näytelmien olevan suomalaisia vai ulkomaisia näytelmiä?)

Varmaan aika suuri osa on ulkomaisia, myöskin varmaan suomalaisia. Eiköhän se ole ihan kaikin puolin, onhan Suomessakin niin paljon hyviä kirjoittajia.

Millaisia ihmisiä kuvittelet SKT:ssa käyvän?

Sellasia vähän snobeja. En mä tiedä. Tulee mieleen vaan...

(Minkä ikäisiä arvioisit heidän olevan?)

40-70.

(Mikä asia saisi sinut käymään SKT:ssa?)

Ei siinä mitään. Jos sinne tulisi tilaisuus päästä. Ei mulla mitään sitä vastaan ole, siis paikkana. Mulla on vaan tuollasia mielikuvia. Jos tulisi semmoinen hyvä juttu vastaan, mikä kiinnostaisi. Tai jos mä saisin jostain vaikka ilmaiset liput, niin menisin kyllä ihmeessä.

(Muistatko nähneesi tai kuulleesi SKT:n mainontaa jossain?)

Varmaankin, joo. Mutta ei muistu mitään.

(Oletko käynyt vuoden sisällä Helsingin Kaupunginteatterissa?)

En ole sielläkään.

(Ryhmäteatterin lisäksi, oletko käynyt joissain muissa teattereissa?)

Mikäs se on se teatteri tuossa muutama kortteli tuonne päin?

(Kom-teatteri?)

Niin, joo, aivan, mä sekotin. Mä ajattelin, että tuossa on Espa. Joo, Kom-teatterissa olen käynyt.

(Muistatko mikä näytelmä se oli ja mitä pidit siitä?)

En muista itseasiassa mitenkään. Mä vaan muistan, että olen käynyt siellä.

Mutta Ryhmiksessä mä nyt olen vuoden sisällä käynyt. Joo, kerran ja siellä oon käynyt kerran. Että on tullut käytyä vähemmän.

(Olivatko nämä teatterikäynnit koulun masinoimia?)

Joo, ne ovat olleet koulun masinoimia. Paitsi tuo Kom-teatteri. Sen itse asiassa taisin käydä äidin kanssa katsomassa.

Haastattelun aiemmasta osasta käy ilmi, että tämä 18-vuotias poika käy aktiivisesti katsomassa näytelmiä. Hän arvioi käyvänsä teatterissa neljä kertaa vuodessa. Hänen viimeisin teatterikokemuksensa on Ryhmäteatterin *Paniikki*-näytelmä syksyltä 2005. Hän mainitsee, että haluaisi käydä useamminkin, mutta kokee teatteriliput kalliiksi.

Kuten edellä nähdystä vastauksista voidaan hieman karrikoidusti päätellä, hän kokee SKT:n olevan ”kuivahko” ja ”virallinen” teatteri, jossa esitetään ”isolla rahalla” tehtyjä ulkomaisia näytelmiä, joita käy katsomassa ”vähän snobit” 40–70-vuotiaat ihmiset. Hän myös mainitsee erikseen, että SKT ei varmaankaan ole yhtä mukava paikka käydä kuin pienemmät teatterit. Kaiken kaikkiaan hänen mielikuviansa perusteella SKT ei ole kovinkaan nuorekas tai dynaaminen teatteri, jossa nuoret yleisesti kävisivät. Hän käy mieluummin pienissä teattereissa, koska kokee ne mukavammiksi. Hän ei ole käynyt

SKT:ssa sisällä, mutta ehkäpä rakennuksen suuri fyysinen koko (hänhän näkee sen päivittäin kulkiessaan sen ohi) peilautuu hänen mielessään näytelmien kokoon ja sitä kautta negaationa mahdollisiin koettuihin elämyksiin. Suuri on kolkkoa ja tyhjää ja pieni intiimiä ja koskettavaa.

Kuitenkaan hänellä ei ole mitään sitä vastaan, että hän menisi SKT:iin. Haastattelussa hän mainitsee, että jos hän saisi jostain ilmaisia lippuja tai vinkin kiinnostavasta näytelmästä, hän saattaisi hyvinkin mennä katsomaan sitä SKT:iin. Kyse taitaa siis loppujen lopuksi olla omasta rahatilanteesta, oman aktiivisuuden puutteesta ja ennakkoasenteista kuivahkoa ja virallista teatteria kohtaan. Kahdelle ensimmäiselle syyllle SKT ei voi mitään, mutta ennakkoasenteita se voi ehkä muuttaa onnistuneen tiedottamisen ja markkinointiviestinnän keinoin. En aio ottaa kantaa millaisia nämä toimenpiteet voisivat olla, mutta ainakin niiden pitäisi kertoa SKT:sta se, että se ei ole kuiva, virallinen instituutio, jossa käy vain keski-ikäisiä ihmisiä. Tiedottamisen ja markkinoinnin tulisi ennemminkin kertoa uusia kotimaisia näytelmiä esille tuovasta ja aikansa hermolla olevasta teatterista, jolla on myös sanottavaa tämän päivän nuorille.

Normaalilippuja halvemmista opiskelijalipuista olisi myös hyvä tiedottaa, sillä monet haastatelluista pitivät teatterilippujen hintoja kalliina eivätkä ehkä tieneet opiskelijahintaisten lippujen olevan keskimäärin puolet halvempia kuin normaalihintaisten. Lisäksi Suomen Kansallisteatterilla on Opiskelijaklubi Stage, johon liitytään ostamalla 32 euron arvoinen klubikortti. Klubin jäsenyys on voimassa vuoden, ja se tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden päästä katsomaan neljä vapaavalintaista esitystä SKT:iin, jolloin yhden teatteriesityksen hinnaksi tulee kahdeksan euroa eli noin suurin piirtein elokuvalipun hinnan. Tämä on melko kilpailukykyinen hintaetu, jota kannattaisi mainostaa nuorten keskuudessa laajemminkin. Itse en tiennyt tästä klubista mitään ennen kuin kävin tutustumassa SKT:n nettisivuihin.

5.0 YHTEENVETO

Lopputyöni aiemmissa luvuissa 1.1, 3.3 ja 4.0 olen jo pohdiskellut miten yhteistyötä SKT:n ja koulujen välillä tulisi kehittää sekä miten tiedottamista ja markkinointia voisi käyttää nuorten ennakkoasenteiden muuttamiseen. Nämä jälkimmäiset toimenpiteet eivät tosin ole mikään lopullinen ratkaisu nuorten asenteiden muuttamiseksi. Tarvitaan osallistuvampaa otetta. Siitä lisää edempänä.

Se kuitenkin on selvää, että mainonnassa SKT:lla on parantamisen varaa. Nuorten haastatteluissa kävi ilmi, että mainonta, jota SKT tekee, ei ole erityisen mieleenpainuvaa tai erottuvaa. Haastatellut eivät muistaneet, millaisia mainokset olivat olleet, tai ne saatettiin sekoittaa jonkun toisen teatterin mainoksiin. Myöskään SKT:n kahdesti vuodessa ilmestyvä mainosesite ei ollut kovinkaan tuttu näille nuorille. Pitäisikö sen profiilia nostaa ja jakaa sitä aktiivisemmin nuorten keskuuteen? Toisaalta tutkimuksessa tuli ilmi, että nuoret käyttävät ensisijaisena tiedonlähteenään internetiä. Tulisiko se huomioida paremmin markkinointisuunnitelmia tehdessä?

Toisaalta on hyvä muistaa, että markkinoinnissa on tärkeää valita kohderyhmä ja puhua sille sen omalla kielellä ja niiden kanavien kautta, joita se seuraa. On täysin ymmärrettävää, jos SKT on valinnut markkinoinnin pääkohderyhmäkseen tyypillisimmän teatterikävijän: ”suhteellisen hyvin koulutetun, keski-ikäisen naisihmisen” (Kaunisto, marraskuu 2005). Mutta kuten on jo aiemmin todettu, lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus. Heitä ei sovi unohtaa tehtäessä pitkälle ulottuvia strategisia suunnitelmia. Voidaanko olettaa, että nyt ylä-asteella ja lukiossa opiskelevat tytöt perivät automaattisesti äitiensä arvomaailman ja kiinnostuksen kohteet ja saapuvat 30 vuoden päästä Suomen Kansallisteatteriin edelleen sankoin joukoin?

Jos katson haastateltujen nuorten vastauksia puhtaasti mielikuvien näkökulmasta, huomaan, että useiden nuorten mielikuvat SKT:sta näyttäisivät olevan sellaisia kuin etukäteen ajattelinkin niiden olevan. SKT koetaan vanhaksi, arvokkaaksi ja viralliseksi teatteriksi.

Osa näistä mielikuvista juontuu suoraan Onni Tarjanteen suunnittelema vanhasta ja arvokkaasta kivrakennuksesta, joka sijaitsee keskeisellä paikalla pääkaupunkimme keskustassa. Osa mielikuvista taas assosioituu teatterissa nähtyihin näytelmiin, joista suuri osa tuntui olevan näyttämötaiteen kotimaisia tai ulkomaisia klassikkoja, kuten Minna Canthin tai William Shakespearen kirjoittamat näytelmät. Tämäkin osaltaan vahvistaa mielikuvaa SKT:sta vanhana ja arvokkaana teatterina.

Vaikka haastatellut nuoret eivät maininneet SKT:n olevan erityisen kansallinen, voi silti olla, että sana ”kansallinen” teatterin nimessä linkittää sen monien mielessä muihin

kansallisiin instituutioihin kuten Suomen Kansallisoopperaan, Suomen Kansallisbalettiin, Suomen Kansallismuseoon tai vaikkapa Suomen Eduskuntaan. Nämä instituutit puolestaan edustavat ”virallista Suomea” ja suomalaista kulttuurihistoriaa ja niiden koetaan lähtökohtaisesti olevan vanhoja ja arvokkaita.

Kannattaako SKT:n olla huolissaan siitä, että se koetaan vanhaksi, arvokkaaksi ja viralliseksi? Ei välttämättä. Kaikki nuo ominaisuudet, jotka voidaan nähdä jossain mielessä negatiivisina ja taantuneina, voidaan myös kääntää eduiksi ja kilpailuvalteiksi. Esimerkiksi arvokkuus on ominaisuus, johon monet kaupalliset brändit pyrkivät, mutta joka saavutetaan vasta ajan myötä. SKT on yli 130 vuotta vanha. Sen historia takaa sille ainutlaatuisen aseman suomenkielisen teatterikentän vanhimpana toimijana, jonka ääntä kuunnellaan ja tekoja seurataan.

Suora rahoitus valtiolta antaa SKT:lle virallisen instituutin aseman, mutta samalla myös mahdollisuuden vaikuttaa suomalaisen kulttuurikentän toimintaan vaikkapa tilaamalla uusia suomalaisia näytelmäkäsikirjoituksia nuorilta dramaturgeilta ja kirjailijoilta. Tästä esimerkkinä kajaanilaisen Anna Krogeruksen näytelmä *Rakkaudesta minuun*, joka kertoo kiireisestä pääkaupunkilaisperheestä, jossa isällä ja äidillä ei ole aikaa huomioida nuorta tytärtään ja antaa hänen pysyä lapsena. Näytelmä sai ensi-iltansa tammikuussa 2006 Suomen Kansallisteatterin Omapohjassa ja se voitti juuri äsken kriitikoiden myöntämän Kritiikin kannukset –palkinnon. Ajankohtainen aihe kiinnostaisi varmasti myös lukiolaisnuoria.

Lisäksi SKT palkkaa nuoria näyttelijöitä, näyttelijäopiskelijoita ja ohjaajia erilaisiin produktioihin ja tarjoaa heille ainutlaatuisen mahdollisuuden näyttää kykynsä suurelle suomalaiselle yleisölle. Valtiolta saatava tuki antaa SKT:lle myös mahdollisuuden – suorastaan velvollisuuden – tehdä yleisökasvatusprojekteja koulujen kanssa. Tätä työtä SKT onkin ansiokkaasti tehnyt.

Se, mistä SKT:n ja muiden suomalaisten teatterien kannattaisi ennemminkin olla huolissaan, on nuorten haastatteluissa ilmi tullut vähäinen aktiivisuus käydä teatterissa vapaa-ajalla. Kun heiltä kysyttiin, mikä sai heidät tulemaan SKT:iin, suurin osa vastasi, että teatterissa käyminen oli osa koulun projektia. Ilman tätä ”pakollista” koulun projektia, monikaan heistä ei välttämättä olisi käynyt teatterissa kuluneen vuoden

aikana. Suurelle osalle haastatelluista teatterissa käyminen ei siis ollut mitenkään yleinen vapaa-ajan viettotapa.

Tosin vielä harvinaisempaa tuntui olevan nuorten halu käydä vapaa-ajallaan oopperassa. Suurin osa tätä opinnäytetyötä varten haastatelluista nuorista kertoi, että heillä on suurempi kynnys mennä Suomen Kansallisoopperaan kuin Suomen Kansallisteatteriin. Tässä mielessä teatterilla on etulyöntiasema oopperaan nähden. Mutta se ei silti poista sitä tosiasiaa, että nuoret lähtevät helposti elokuviin ja kahville kavereiden kanssa, mutta teatterissa käymiseen heillä on selkeä henkinen kynnys.

Tällainen käsitys on myös SKT:n markkinointipäälliköllä Meena Kaunistolla.

Kysyttäessä häneltä, minkälaisia mielikuvia hän olettaa tyypillisellä nuorella olevan SKT:sta, hän vastasi seuraavaa:

Ihan viime vuosilta ei ole tuoreinta tutkimustietoa siitä, mutta tiedän tätä kohderyhmää tutkitun muiden tahoilta ja minä luulen, että se on aika yhteneväinen näiden tutkimustulosten kanssa. Nuoret tällä hetkellä jostain merkillisestä syystä edelleenkin kokevat, että teatterissa käymiseen on jonkinlainen kynnys. Suurempi kynnys kuin esimerkiksi mennä elokuviin, puhumattakaan nyt sitten kahviloihin tai jalkapallo-otteluun tai jääkiekko-otteluihin ja niin edelleen.

(Kaunisto, marraskuu 2005)

Mikä tämä kynnys sitten on? Haastattelun perusteella nuoret kävisivät enemmän SKT:ssa, jos lippujen hinnat olisivat alhaisempia tai jos heillä olisi enemmän aikaa käytettävissä. Kolmas mainittu syy oli oman tahdon tai motivaation puute. Itse arvelen, että tämä viimeksi mainittu syy liittyy läheisesti Kauniston mainitsemaan henkiseen kynnökseen. Teattereihin ei hakeuduta vapaaehtoisesti, sillä ne mielletään vieraammiksi paikoiksi kuin esimerkiksi elokuvateatterit tai kahvilat, jotka ovat arkisia ja urbaaneja tiloja, joissa nuoret ovat tottuneet viettämään aikaansa. Etenkin suurten kaupunkien multiplex-elokuvateatterien yhteyteen on usein rakennettu kahviloiden, ravintoloiden ja pelihallien viihdekeidas, joiden tarkoitus on tarjota kuluttajalle suuri valikoima ajanviettotapoja ja palveluja. Koko urbaani ajatus elokuviin menemisestä rakentuu yhä enemmän kokonaisvaltaisen viihdekokemuksen varaan. Elokuviin ei mennä enää vain katsomaan elokuvaa vaan myös syömään, juomaan ja kuluttamaan aikaa – ja rahaa.

Teatteri käyntikokemuksena on sen sijaan pysynyt hyvinkin traditionaalisenä: teatteriin mennään katsomaan näytelmää eikä siihen liity väliaikatarjoilun lisäksi juurikaan enempää oheistoimintaa tai -palveluja. Tämä voi tuntua oudolta nuorelle sukupolvelle, joka on tottunut runsaisiin virikkeisiin ja oheispalvelujen määrään.

Pitäisikö teatterien sitten ruveta tarjoamaan yhä enemmän viihdettä ja virikkeitä pelkän teatteriesityksen sijaan? En usko, että tämä olisi mikään ratkaisu. Luulen, että suurin osa sekä aktiivisesta teatteriyleisöstä että teatterin tekijöistä haluaa pitää teatterin vapaana tällaisesta oheistoiminnasta, sillä se korostaa teatterikokemuksen ainutkertaisuutta ja katoavaisuutta. Teatterin vahvuus on kyky puhua suoraan ihmiselle juuri sillä hetkellä. Jokainen esitys on erilainen ja uniikki. Elokuvateattereissa voi alkaa uusi näytös vartin välein, mutta teatterissa on vain yksi esitys illassa. Ja kun esityskausi on ohi, näytelmä ei enää ikinä palaa samassa muodossaan. Teatteri on hetken taidetta.

Mutta kuinka saada nuoret käymään teatterissa? Ja toinen tärkeä kysymys: kuinka saada nuoret arvostamaan teatterin erityisominaisuuksia ja katsomiskokemusta, jonka saa vain teatterissa? Vastaaminen näihin kysymyksiin vaatisi uuden suuremman tutkimuksen tekemistä, jossa tutkittava kohderyhmä olisi laajempi ja kysymykset yksityiskohtaisempia. Mutta vaikka tutkimus tuottaisikin uutta tietoa nuorten asenteista teatteria kohtaan ja sen avulla pystyttäisiin tarkentamaan markkinointiviestinnän sanomaa, en silti usko että nuorten teatterissa käymistä saataisiin kasvuun pelkän mainonnan keinoin. Asenteita on koetettava muuttaa jo paljon aikaisemmin, nuorten ollessa vielä lapsia.

Jälleen kerran käänän katseeni koulujen taidekasvatuksen puoleen ja toivon avun löytyvän sieltä. Lapsia pitäisi pienestä pitäen tutustuttaa paitsi näyttämötaiteisiin myös muihin taideaineisiin ja tämän opetuksen tulisi olla osallistuvaa – sellaista, jossa lapset pääsevät itse tekemään ja kokemaan asioita. Silloin oppiminen on mukavinta ja tuottaa usein parhaimpia tuloksia.

Helsingin Kulttuurikeskuksen ylläpitämän Annantalon 5x2-projekti on hyvä esimerkki tämän suuntaisesta toiminnasta. 5x2-taidetunnit ovat maksuttomia taidekursseja, joiden

tavoitteena on saada mahdollisimman moni helsinkiläinen päiväkotiki ja ala-asteen luokka viettämään viisi kertaa kaksi viikkotuntia vuodessa Annantalossa tehden kaikenlaista luovaa tutustumalla samalla erilaisiin taideaineisiin. Näitä taideaineita ovat mm. kuvataide, keramiikka, valokuvaus, tanssi ja musiikki. Vuosittain näillä kursseilla käy yli 5000 lasta (Annantalo).

5x2-projekti on todettu hyvin toimivaksi ja se on herättänyt kiinnostusta aina ulkomaita myöten. Se on kuitenkin vain projekti ja poikkeama koulujen normaalissa lukujärjestyksessä. Tällaisesta aktiivisesta ja osallistuvasta taidekasvatuksesta soisi muodostuvan luonnollinen osa kaikkea perusopetusta ympäri Suomen, niin että lapsilla ja nuorilla asuinpaikasta riippumatta olisi yhtäläiset mahdollisuudet tutustua taiteisiin ja päästä tekemään itse teatteria, musiikkia, savenvalantaa tai vaikkapa öljyvärimaalausta. Tällöin "altistuminen" kulttuurille ja taiteille alkaisi jo nuoresta iästä lähtien ja positiivinen asenne kulttuuria ja taiteita kohtaan jatkuisi läpi nuoruus- ja aikuisiän. Tätä kautta saataisiin kasvatetuksi kokonaan uusi sukupolvi, jolle esim. teatterissa käyminen ei olisi mikään lukioaikojen pakollinen juttu vaan luonteva osa heidän vapaa-aikaansa; sukupolvi, jolle uusien taiteellisten ja esteettisten kokemusten aktiivinen etsintä olisi osa henkistä pääomaa ja persoonaa.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Kulttuuri ja taide Helsingissä 2004, Helsingin kaupungin tietokeskus, 2005

Kaupunki luomisen tilana - Helsingin kulttuurisuunnitelma vuosiksi 2001–2010
Helsingin kaupunki, Kulttuurikomitea 2000, pdf-tiedosto

Airaksinen R. & Eerola M., Teatterikuraattori – silta tekijän ja kokijan välillä,
Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskus, Helsinki 1997

Hirsjärvi, S. & Hurme H., Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö,
Helsingin Yliopistopaino, 2001

Annantalo [www-dokumentti]

http://kulttuuri.hel.fi/annantalo/5x2opetus/sanataide_fi.html (luettu 5.4. 2006)

Haastattelut

Kaunisto Meena, markkinointipäällikkö, Suomen Kansallisteatteri, marraskuu 2005

16 lukiolaista, Ressun lukio, Mäkelänrinteen lukio, Kallion lukio, Kallion Taidelukio,
Vuosaaren lukio, tammi-helmikuu 2006

7.0 LIITTEET

Tutkimuskysymyskaavake

Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia

Teemu Hokkanen, Kulttuuri- ja palvelualan koulutusohjelma, päivämäärä _____

SUKUPUOLI M / N

IKÄ _____

KOULU _____

_____ LUOKKA _____

1. Mitkä kouluaineet kiinnostavat sinua eniten ja mitkä vähiten?
2. Millaiselle alalle haluat suunnata lukion jälkeen?
3. Millaisia vapaa-ajan harrastuksia sinulla on?
4. Teetkö vapaa-ajalla asioita mieluummin yksin vai kaveriporukassa? Miksi?

5. Kun olit lapsi, veivätkö vanhempasi sinua usein teatteriin? Miltä se tuntui?
6. Kuinka usein käyt teatterissa? (kerran vuodessa/ puolessa vuodessa/ kuukaudessa)
7. Mikä on viimeisin teatterikokemuksesi? Mitä pidit siitä?
8. Käyvätkö ystäväsi tai koulukaverisi paljon teatterissa?
9. Oletko ikinä käynyt Suomen Kansallisteatterissa?

10. [kyllä] Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ”SKT”?
10. [ei] Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ”SKT”?

11. [kyllä] Mikä sai sinut tulemaan SKT:hen (Kaverit? Koulun projekti? Kiinnostava näytelmä?)
11. [ei] Missä SKT sijaitsee?

12. [kyllä] Tuntuiko käyntikokemus erilaiselta kuin jossakin toisessa teatterissa?
12. [ei] Millaisia näytelmiä kuvittelet SKT:ssa esitettävän?

13. [kyllä] Onko mielestäsi SKT:hen “matalampi kynnyks” tulla kuin vaikkapa Suomen Kansallisoopperaan? Miksi?
13. [ei] Millaisia ihmisiä kuvittelet SKT:ssa käyvän?

14. [kyllä] Mikä asia saisi sinut käymään useammin SKT:ssa?
14. [ei] Mikä asia saisi sinut käymään SKT:ssa?

15. [kyllä] Muistatko nähneesi/ kuullessi SKT:n mainontaa jossain? Mitä pidit siitä?
- 15.[ei] Muistatko nähneesi/ kuullessi SKT:n mainontaa jossain? Mitä pidit siitä?

16. [kyllä] Oletko käynyt vuoden sisällä Helsingin Kaupunginteatterissa tai jossain muussa helsinkiläisessä teatterissa? Mitä pidit siitä?
16. [ei] Oletko käynyt vuoden sisällä Helsingin Kaupunginteatterissa tai jossain muussa helsinkiläisessä teatterissa? Mitä pidit siitä?

17. Jos sinun pitäisi etsiä tietoa SKT:n ohjelmistosta tai näytösajoista, mistä etsisit sitä?
18. Luetko teatterinäytelmien arvosteluja? Mistä lähteistä?
19. Mitä lehtiä yleensä luet? Miksi?
20. Mitä radiokanavaa kuuntelet? Miksi?
21. Mitä televisio-ohjelmia seuraat? Miksi?